



ISSN 2029–2236 (print)
ISSN 2029–2244 (online)
SOCIALINIŲ MOKSLŲ STUDIJOS
SOCIAL SCIENCES STUDIES
2010, 2(6), p. 23–51.

PASIRENGIMAS BŪSIMAI EUROPOS SAJUNGOS STRATEGIJAI „ES 2020“: LIETUVOS PATIRTIS

Audronė Balkytė

Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnybos Strateginio koordinavimo departamento
Strateginės analizės ir ilgalaikio planavimo skyrius
Gedimino pr. 11, LT-01103 Vilnius, Lietuva
Telefonas (+370 5) 2663 903
Elektroninis paštas audronebalkyte@gmail.com, a.balkyte@lrv.lt

Manuela Tvaronavičienė

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos
Vadybos katedra
Šilo g. 5 a., LT-10322 Vilnius, Lietuva
Telefonas (+370 5) 2103 558
Elektroninis paštas lkar@lka.lt

Pateikta 2010 m. kovo 2 d., parengta spausdinti 2010 m. gegužės 30 d.

Anotacija. *Europos Sąjunga, susidurdama su globalizacijos, visuomenės senėjimo, darbo ir pasaulinės ekonomikos krizės iššūkiais, rengiasi būsimai ES strategijai „ES 2020“, po 2010 m. pakeisiančiai dešimtmetį galiojančią ES Lisabonos strategiją.*

Lisabonos strategija padėjo pasiekti plataus masto susitarimą dėl būtinų reformų ES ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo srityse, nors kiekvienoje ES valstybėje narėje pasiekta pažanga skirtinga. Sunku įvertinti nacionalinių reformų, vykdomų atsižvelgiant į Lisabonos strategiją, poveikį ekonomikos augimui bei užimtumui, tačiau išsami ES patirties, sukauptos įgyvendinant Lisabonos strategiją, analizė leistų numatyti gaires, kaip geriau pasirengti naujai ES strategijai „ES 2020“.

Atsižvelgiant į tai, kad ES valstybių narių pasiekimus įgyvendinant Lisabonos strategiją gali veikti ne tik skirtingos pradinės pozicijos ekonomikos bei užimtumo srityse, bet ir nacio-

nalinių reformų programų ar taikomų koordinavimo sistemų specifika, straipsnyje siekiama kritiškai įvertinti ES Lisabonos strategijos įgyvendinimo koordinavimo patirtį Lietuvoje.

Reikšminiai žodžiai: Lisabonos strategija, Europos Sąjungos strategija „ES 2020“, ekonomikos augimas, užimtumas, Nacionalinė reformų programa, koordinavimas.

Įvadas

Europos Sąjunga (toliau – ES) 2000 m. Lisabonos strategijoje iškėlė strateginį tikslą – pasiekti, kad iki 2010 m. ES taptų „dinamiškiausia ir konkurencingiausia žiniomis pagrįsta ekonomika pasaulyje, kuri pasižymėtų darniu ekonomikos augimu, stipresne socialine sanglauda ir pagarba aplinkai bei turėtų daugiau ir geresnių darbo vietų“¹. Lisabonos strategija – viena iš svarbiausių ES ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategijų, kurioje įtvirtinti ES dešimtmečio prioritetai: iki 2010 m. pasiekti bendrą 70 proc. užimtumo lygį, o išlaidas moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai (toliau – MTTP) padidinti iki 3 proc. bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP). Eurostat² duomenimis, ES-27 užimtumo lygis 2008 m. pasiekė tik 65,9 proc., o išlaidos MTTP tesudarė 1,9 proc. BVP, tačiau bendras Lisabonos strategijos poveikis ES ekonomikai ir darbo vietų kūrimui EK³ buvo įvertintas kaip teigiamas.

Per Lisabonos strategijos galiojimo dešimtmetį ES išsiplėtė nuo 15 valstybių narių 2000 m. iki 27 valstybių narių 2010 m. ES Lisabonos strategiją po 2010 m. turėtų pakeisti būsima ES strategija „ES 2020“. ES Lisabonos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategijos įgyvendinimo laikotarpis baigiasi tuo metu, kai Europoje ir pasaulyje jaučiamas didelis ekonomikos krizės poveikis. Atsižvelgiant į tai, kad naujų reformų poreikis ES, taip pat ir Lietuvoje, auga, o būsimoje ES strategijoje „ES 2020“ formuluojamos naujos ekonomikos vystymosi gairės, svarbu išanalizuoti priežastis, neleidusias pasiekti Lisabonos strategijos tikslų. Tai leistų geriau pasirengti naujos strategijos įgyvendinimui tiek ES, tiek ir kiekvienoje ES valstybėje narėje.

Tyrimo tikslas – įvertinti Lisabonos strategijos įgyvendinimo koordinavimo patirtį Lietuvoje, išskirti koordinavimo sistemos pranašumus, kuriuos tikslinga išlaikyti, ir nurodyti trūkumus, kurių nevertėtų kartoti rengiantis koordinuoti būsimos ES strategijos „ES 2020“ įgyvendinimą Lietuvoje.

Straipsnyje analizuojama Lisabonos strategijos raida ES, vertinama Lisabonos strategijos įgyvendinimo koordinavimo sistema Lietuvoje, apžvelgiama kitų ES valstybių narių patirtis, siekiant išryškinti ypatumus, ir pateikiamos apibendrinančios išvados

- 1 Presidency Conclusions. Lisbon European Council 23 and 24 March 2000 [interaktyvus]. Lisbon, 2000 [žiūrėta 2010-01-25]. <http://consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00100-r1.en0.htm>.
- 2 The Statistical Office of the European Communities [interaktyvus]. 2010 [žiūrėta 2010-02-13]. <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>>.
- 3 Commission staff working document SEC(2010)114 final. Lisbon Strategy evaluation document [interaktyvus]. European Commission. Brussels, 2010-02-02 [žiūrėta 2010-02-09]. <http://ec.europa.eu/growthand-jobs/pdf/lisbon_strategy_evaluation_en.pdf>.

bei pasiūlymai dėl galimų Lisabonos strategijos (vėliau – būsimos ES strategijos „ES 2020“) įgyvendinimo koordinavimo tobulinimo kryptių Lietuvoje.

Tyrimo objektas – Lisabonos strategijos įgyvendinimo koordinavimo sistema Lietuvoje – analizuojamas atliekant kiekybinę ir kokybinę duomenų lyginamąją analizę.

Europos Komisija (toliau – EK), atsižvelgdama į ES valstybių narių skirtumus, nuolat ragina valstybes nares keisti gerosios praktikos pavydžiais. EK⁴ pradėjęs viešas konsultacijas dėl naujos ES strategijos „ES 2020“, yra tinkamas laikas iš naujo įvertinti ES dešimtmečio patirtį įgyvendinant Lisabonos strategiją, pasimokyti iš kitų ES valstybių narių patirties ir kritiškai įvertinti esamą padėtį nacionaliniu lygiu. Straipsnyje minimos kai kurių mokslo darbų (pvz., D. Gros, F. Roth⁵; S. Deroose⁶ *et al.*; W. Drechsler⁷; S. Moralo-Foadi⁸ ir kt.) išvados apie Lisabonos strategiją ar jos vaidmenį po 2010 m. Nors su atgarsiais apie Lisabonos strategijos svarbą ES galima susipažinti ir JAV⁹ spaudoje, Lietuvos patirtis įgyvendinant Lisabonos strategiją, o ypač pasirengimas naujai ES strategijai „ES 2020“, moksliniuose darbuose iki šiol mažai nagrinėtas. Daugiausia tyrimų Lisabonos strategijos bei būsimos ES strategijos „ES 2020“ tema yra parengusios ES institucijos.

1. Europos Sąjungos Lisabonos strategija

1.1. Lisabonos strategijos įgyvendinimo ciklai

Lisabonos strategija 2000–2005 m. 2000 m. kovo mėn. Lisabonoje Europos Vadovų Tarybos¹⁰ susitikime penkiolikos ES valstybių narių vadovai susitarė dėl strateginio tikslo – siekti, kad iki 2010 m. ES taptų „*dinamiškiausia ir konkurencingiausia žiniomis pagrįsta ekonomika pasaulyje, kuri pasižymėtų darniu ekonomikos augimu, stipresne socialine sanglauda ir pagarba aplinkai bei turėtų daugiau ir geresnių darbo vietų*“. Lisabonos strategija – plataus pobūdžio tarpusavyje susijusios reformos – buvo

4 Commission working document COM(2009)647 final. Consultation on the future “EU 2020” strategy [interaktyvus]. *European Commission*. Brussels, 2009-11-24 [žiūrėta 2010-01-15]. <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/eu2020_en.pdf>.

5 Gros, D.; Roth, F. The Post-2010 Lisbon Process: The Key Role of Education in Employment and Competitiveness. CEPS Working Document No. 308/December 2008. *Centre for European Policy Studies* [interaktyvus]. Brussels, 18 December 2008 [žiūrėta 2010-02-10]. <<http://shop.ceps.be/node/1591>>.

6 Deroose, S., *et al.* The Broad Economic Policy Guidelines: Before and After the Re-launch of the Lisbon Strategy. *Journal of Common Market Studies*. 2008, 46(4): 827–848.

7 Drechsler, W. Towards a Neo-Weberian European Union? Lisbon Agenda and Public Administration. *Hal-duskultuur*. 2009, 10: 6–21.

8 Moralo-Foadi, S. The Missing Piece of the Lisbon Jigsaw: Is the Open Method of Coordination Effective in Relation to the European Research Area? *European Law Journal*. 2008, 14(5): 635–654.

9 Taylor, P. Is It Time for E.U. to Forget About Lisbon, or to Tray Again? *The New York Times* [interaktyvus]. 26 January 2010 [žiūrėta 2010-02-10]. <<http://www.nytimes.com/2010/01/26/business/global/26inside.html>>.

10 Presidency Conclusions. Lisbon European Council 23 and 24 March 2000, *supra* note 1.

grindžiama idėja, kad vienos ES valstybės narės veiksmai tampa veiksmingesni kitoms valstybėms narėms veikiant išvien.

Pirminė strategija laipsniškai tapo sudėtingu dokumentu, kuriame nustatyta daug tikslų ir veiksmų, tačiau aiškiai nenurodant atsakomybės sričių ES ir nacionaliniu lygmeniu. Pristigo priemonių atsakomybei didinti ir ES valstybių narių iniciatyvos veiksmingiau vykdyti priimtus išsipareigojimus.

Eurostat¹¹ skelbia struktūrinių rodiklių (angl. „*Structural indicators*“), dėl kurių 2003 m. susitarė valstybių narių vyriausybės, sąrašą. Rodiklių sąrašas nuolat atnaujinamas papildant jį ar pakeičiant esamus rodiklius naujais. Iš viso skelbiami 79 Lisabonos strategijos rodikliai. Trumpąjį rodiklių sąrašą, suskirstytą pagal 6 sritis (ekonomika, inovacijos ir MTTP, ekonominės reformos, užimtumas, socialinė sanglauda, aplinkosauga), sudaro 14 struktūrinių rodiklių: BVP, tenkantis vienam gyventojui, išreikštas perkamosios galios paritetu; darbo našumas vienam dirbančiajam; jaunimo išsilavinimo lygis; išlaidos MTTP; santykinis kainų lygis; verslo investicijos; užimtumo lygis; vyresnio amžiaus gyventojų užimtumo lygis; skurdo lygis po socialinių išmokų; ilgalaikio nedarbo lygis; užimtumo lygio pasiskirstymas regionuose; šiltnamio efektą sukeliančios dujos; energijos intensyvumas; krovinių apyvartos santykis su BVP.

Dėl nuolat didėjančio Lisabonos strategijos tikslų ir rodiklių skaičiaus, Lisabonos strategija sulaukė kritikos įvairiuose šaltiniuose ar net buvo pavadinta¹² „Kalėdų eglute“ (angl. „*Cristmas tree*“), teigiant, kad Lisabonos strategijos politika pamažu tampa „*apie viską, o kartu apie nieką*“ (angl. „*about everything and thus about nothing*“).

Aukšto lygio grupės¹³ 2004 m. ataskaitoje (kitaip vadinamojoje Wim Kok ataskaitoje) pateikta išvada, kad ES pažanga siekiant Lisabonos strategijos tikslų buvo nepakankama.

Lisabonos strategijos 2005–2007 m. ciklas. Nuo Lisabonos strategijos įgyvendinimo pradžios praėjus penkeriems metams pripažinta¹⁴, kad ES iškeltas tikslas nebus pasiektas, todėl Europos Vadovų Taryba¹⁵ 2005 m. kovo 22–23 d. susitarė, kad EK, Taryba ir ES valstybės narės turėtų pradėti iš naujo įgyvendinti Lisabonos strategiją, sutelkdamos dėmesį į tvarų augimą ir darbo vietų kūrimą. Kaip minėta, ES užsibrėžė iki 2010 m. pasiekti bendrą 70 proc. užimtumo lygį, o išlaidas MTTP padidinti iki 3 proc. BVP.

11 The Statistical Office of the European Communities, *supra* note 2.

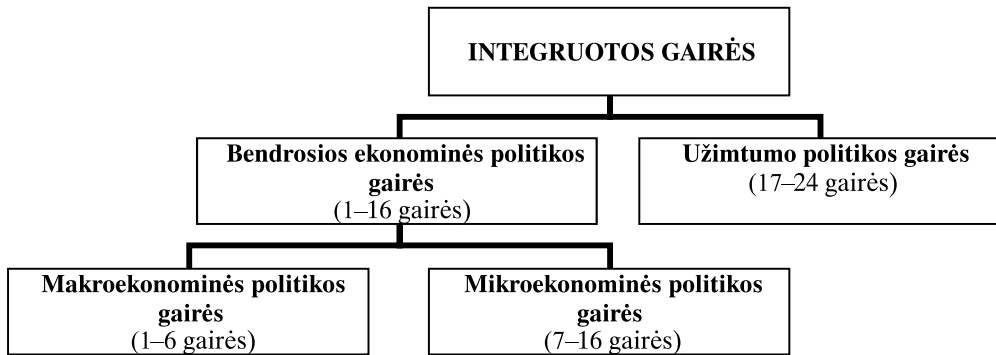
12 Mettler, A. Innovating Indicators for EU 2020: Choosing the Right Targets for EU 2020. *The Lisbon Council e-brief* [interaktyvus]. 2009 (4) [žiūrėta 2010-02-09]. <<http://www.lisboncouncil.net/publication/publication/55-innovatingindicators.html>>.

13 Kok, W. Facing the Challenge. The Lisbon Strategy for Growth and Employment. *European Commission* [interaktyvus]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2004 [žiūrėta 2010-02-10]. <http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/kok_report_en.pdf>.

14 Communication to the spring European Council from President Barroso in agreement with Vice-President Verheugen COM(2005) 24. Working together for growth and jobs. A new start for the Lisbon Strategy. *Commission of the European Communities* [interaktyvus]. Brussels, 2005 [žiūrėta 2010-01-20]. <http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs/pdf/COM2005_024_en.pdf>.

15 Briuselio Europos Vadovų Tarybos (2005 m. kovo 22-23 d.) pirmininkaujančios valstybės narės išvados 7619/1/05 [interaktyvus]. Briuselis, 2005 m. kovo 23 d. [žiūrėta 2009-12-01]. <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/LT/ec/84355.pdf>.

Buvo atnaujinta valdymo struktūra, grindžiama valstybių narių ir ES institucijų partneryste, ir patvirtintos 2005–2007 m. skirtos 24 Integruotos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairės¹⁶ (toliau – Integruotos gairės), kurias sudaro Bendrosios ekonominės politikos gairės (Makroekonominės politikos gairės ir Mikroekonominės politikos gairės) ir Užimtumo politikos gairės (1 pav.).



1 pav. Integruotos gairės¹⁷

Lisabonos strategija apėmė įvairias sritis, kurios nepriklausė ES institucijų kompetencijai ir jas galėjo reglamentuoti tik valstybės narės. Atsižvelgiant į tai buvo nuspręsta taikyti tradicinį Bendrijos metodą, pagal kurį EK siūlo Bendrijos teisės aktus, ir naują procedūrą, vadinamąją „atvirojo koordinavimo metodu“ (toliau – AKM). Pagal šią procedūrą ES valstybės narės susitaria savanoriškai bendradarbiauti srityse, kurios priklauso jų nacionalinei kompetencijai, ir, atsižvelgdamos į nacionalinius ypatumus, taikyti geriausią kitų ES valstybių narių praktiką. EK koordinuoja šį procesą užtikrindama, kad valstybės narės gautų informaciją apie kitų padarytą pažangą ir taikomą politiką, o tose srityse, kurios priklauso jos kompetencijai (pvz., bendroji rinka, konkurencijos politika), Lisabonos strategijos tikslai būtų įgyvendinami taikant Bendrijos metodą.

Lisabonos strategija tapo plataus masto strategija, kuri turėjo būti įgyvendinama ES valstybėse narėse taikant AKM, tačiau vėlesni vertinimai¹⁸ parodė, kad pasirinktas metodas suteikė per mažai paskatų veikti nacionaliniu ir Bendrijos lygiu.

2006 m. (vėliau – 2007 ir 2008 m.) pavasarį Europos Vadovų Taryba¹⁹ nustatė ir patvirtino keturias prioritetines sritis, kuriomis grindžiama atnaujinta Lisabonos strategija:

16 Communication to the spring European Council. Working together for growth and jobs. Integrated guidelines for growth and jobs (2005–2008). *European Commission* [interaktyvus]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2005 [žiūrėta 2010-02-05]. <http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs/pdf/integrated_guidelines_en.pdf>.

17 *Ibid.*

18 Nakrošis, V.; Vilpišauskas, R. Kodėl neveiksmingas Europos Sąjungos atvirasis koordinavimo metodas: silpnas iš prigimties ar dėl netinkamo taikymo Lietuvoje? *Politologija*. 2007, 47(3): 44–70, p. 64.

19 Presidency Conclusions of the Brussels European Council 4652/1/08 (13/14 March 2008) [interaktyvus].

- 1) investavimas į žinias ir inovacijas;
- 2) verslo, ypač mažų ir vidutinių įmonių potencialo, realizavimas;
- 3) investavimas į žmones ir darbo rinkų modernizavimas;
- 4) klimato kaita ir energetika.

ES valstybės narės, atsižvelgdamos į Europos Vadovų Tarybos²⁰ išvadas, kiekvienam Lisabonos strategijos 3 metų ciklui rengė Nacionalines reformų programas (toliau – NRP) (angl. „*National Reform Programmes*“) pagal Integruotas gaires, kartu atsižvelgdamos į nacionalinius prioritetus. NRP buvo apibrėžiamas kaip detalus, nuoseklus, o kartu glaustas politinis dokumentas, kuriuo nustatoma ES valstybių narių trejų metų ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategija, leidžianti EK įvertinti valstybių narių nustatytas politikos kryptis. NRP turėjo būti nurodytos sąsajos tarp makroekonominių, mikroekonominių ir užimtumo politikos reformų.

Buvo numatyta, kad kiekvieno Lisabonos strategijos ciklo trečiųjų metų pabaigoje Integruotos gairės, ES Lisabonos strategija ir NRP bus atnaujinamos, o ES valstybės narės kasmet teiks Europos Komisijai metines NRP įgyvendinimo ataskaitas. Taip pat sutarta, kad, EK, įvertinusi ES valstybių narių pažangą, kasmet teiks kiekvienai ES valstybei narei rekomendacijas (angl. „*Recommendations*“) ir išskirs specifinio dėmesio reikalaujančias sritis (angl. „*Points to watch*“).

Lisabonos strategijos 2008–2010 m. ciklas. Prasidėjus naujam Lisabonos strategijos 3 metų ciklui²¹, 24 Integruotos gairės²² (Ekonominės politikos gairės²³ ir Užimtumo politikos gairės²⁴) – pagrindinė atnaujintos Lisabonos strategijos glaudesnio ekonominės politikos koordinavimo priemonė ir Europos Vadovų Tarybos patvirtintos keturios prioritetinės sritys išliko nepakitusios.

EK²⁵ akcentavo, kad svarbiausia Lisabonos strategijos 2008–2010 m. ciklo valstybių narių užduotis – įgyvendinti neužbaigtas reformas visų pirma tose srityse, kurias

Brussels, 20 May 2008 [žiūrėta 2010-02-10]. <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/99410.pdf>.

- 20 Briuselio Europos Vadovų Tarybos (2005 m. kovo 22–23 d.) pirmininkaujančios valstybės narės išvados 7619/1/05, *supra* note 15.
- 21 Komisijos komunikatas Europos Vadovų Tarybai COM(2007) 803–I DALIS. Strateginė atnaujintos Lisabonos strategijos ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui ataskaita. Naujo ciklo pradžia (2008–2010 m.). Pokyčių tempo palaikymas [interaktyvus]. Briuselis, 2007 m. gruodžio 11 d. [žiūrėta 2010-02-05]. <http://www.ukmin.lt/lisabona/UserFiles/File/200712-annual-report_lt.pdf>.
- 22 Communication from the Commission to the spring European Council COM(2007) 803 final, Part V. Integrated guidelines for growth and jobs (2008–2010). *Commission of the European Communities* [interaktyvus]. Brussels, 11.12.2007 [žiūrėta 2010-02-05]. <http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs/pdf/european-dimension-200712-annual-progress-report/200712-annual-report-integrated-guidelines_en.pdf>.
- 23 Tarybos 2008 m. gegužės 14 d. rekomendacija 2008/390/EB dėl valstybių narių ir Bendrijos bendrųjų ekonominės politikos gairių (2008–2010). [2008] OL, L137/13.
- 24 Tarybos 2008 m. liepos 15 d. sprendimas 2008/618/EB dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių. [2008] OL, L198/47.
- 25 Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions COM(2007) 804 final. Proposal for a Community Lisbon Programme 2008–2010. *Commission of the European Communities* [interaktyvus]. Brussels, 2007 [žiūrėta 2010-01-20]. <http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs/pdf/european-dimension-200712-annual-progress-report/200712-annual-report-community-programme_en.pdf>.

išskirtos kiekvienai ES valstybei narei skirtose rekomendacijose ir specifinio dėmesio reikalaujančiose srityse. Valstybės narės turėjo įgyvendinti neužbaigtas nacionalines reformas, atnaujinti NRP ir imtis konkrečių politinių sprendimų dėl rekomendacijų įgyvendinimo.

1.2. Lisabonos strategijos įgyvendinimas ES valstybėse narėse

ES valstybės narės, atsižvelgdamos į Europos Vadovų Tarybos²⁶ 2005 m. kovo 22–23 d. išvadas, kuriose nurodyta, kad „valstybės narės savo atsakomybe parengs savo poreikiams ir konkrečiai padėčiai pritaikytas NPP bei sustiprins savo vidaus koordinavimo veiklą, prireikus paskirdamos „nacionalinį Lisabonos strategijos koordinatorių“, kiekvienam Lisabonos strategijos 3 metų ciklui rengė NRP.

ES valstybių narių patirtis įgyvendinant Lisabonos strategiją analizuojama atliekant kiekybinę ir kokybinę nacionalinių reformų programų (NRP), koordinavimo sistemų ir pasiekimų įgyvendinant Lisabonos strategiją analizę.

Nacionalinės reformų programos (NRP). ES valstybių narių požiūris į NRP²⁷ buvo skirtingas: kai kurios ES valstybės narės parengė nuoseklias, plačių užmojų programas, kitų ES valstybių narių programos yra abstrakčios ir daugiau aprašomojo pobūdžio.

Ne visų ES valstybių narių NRP pagal savo turinį atspindi nacionalinių reformų esmę, skiriasi NRP numatyti tikslai, prioritetai, reformos ar priemonės ne tik pagal jų bendrą skaičių ar aprėpiamą laikotarpį, bet ir pagal ambicingumo lygį (pvz., Danijos NRP įvardyti 5 iššūkiai, ilgalaikiai tikslai iki 2015 m. ar 2025 m. ir išskirtos svarbiausios Danijos reformos. Belgijos NRP nustatyti 5 socialiniai-ekonominiai prioritetai. Estijos NRP išskirti 9 siekiai ir 29 mažesni siekiai iki 2011 m.).

Kai kurios NRP yra daugiau politiniai dokumentai, numatantys pagrindines kryptis, siekius, bet nedetalizuojantys įgyvendinamų priemonių, jų terminų ar atsakingų vykdytojų (pvz., Belgijos NRP minimos įvairios programos, svarbiausios priemonės, tačiau nėra detalčiai nurodytas jų įgyvendinimo laikotarpis. Prancūzijos NRP aprašytos iniciatyvos, numatomos ir įgyvendinamos reformos pagal kiekvieną Integruotą gairę, be aiškiai išskirto priemonių sąrašo su aiškiai apibrėžtais įgyvendinimo terminais, atsakingais vykdytojais ir rodiklių lentelėmis). Kitose NRP yra detalios, su išsamiais įgyvendinamų priemonių, atsakingų vykdytojų, konkrečių įgyvendinimo terminų sąrašais (pvz., Lietuvos NRP). EK teigiamai įvertino Bulgarijos NRP dėl aiškaus problemų analizavimo, tinkamo prioritetų nustatymo bei reformų sekos ir didelės politinės atsakomybės.

NRP skiriasi pagal įgyvendinamų priemonių skaičių. Daugiau nei pusė visų įgyvendinamų priemonių yra priskiriamos mikroekonominėi politikai, o mažiausioji dalis tenka makroekonominėi politikai. ES valstybės narės 2008 m. įgyvendino vidutiniškai po 84 priemones (nuo 20 priemonių Nyderlanduose iki 229 priemonių Bulgarijoje),

26 Briuselio Europos Vadovų Tarybos (2005 m. kovo 22-23 d.) pirmininkaujančios valstybės narės išvados 7619/1/05, *supra* note 15.

27 Growth and jobs. *European Commission* [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-02-22]. <http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs/national-dimension/index_en.htm#a>.

2007 m. – po 81 priemonę, 2006 m. – po 139 priemonę. Lietuva priskiriama prie ES valstybių narių, NRP numačiusių vieną didžiausių priemonių skaičių (128 priemonės).

NRP pateikiami skirtingi vertinimo rodikliai: viename iš jų lyginami valstybės narės ir ES vidutiniai struktūriniai rodikliai, pateikiamas platus vertinimo rodiklių sąrašas (pvz., Ispanija, Švedija), kitose – rodiklių numatyta mažiau (pvz., Italija). Vadovaujantis Eurostat²⁸ tyrimo rezultatais, Portugalija, Prancūzija, Estija ir Belgija buvo numačiusios labiausiai įgyvendinamas priemones atitinkančius vertinimo rodiklius dar ankstesniojo ciklo metu.

Daugelyje NRP yra skiriamas nepakankamas dėmesys regionams ir vietos valdžios įtraukimui, priešingai nei Ispanijos NRP – joje įtvirtinti ne tik bendri Ispanijos siekiai, bet ir kiekvienos iš 17 autonominių Ispanijos bendruomenių siekiai iki 2010 m. Tuo tarpu Regionų komitetas²⁹ akcentuoja regionų vaidmens Lisabonos strategijos įgyvendinimo procese svarbą.

Kokią pridėtinę vertę bendrų Lisabonos strategijos tikslų siekimui suteikė EK rekomendacijos, vertinti sudėtinga, nes jos kiekvienai ES valstybei narei skyrėsi savo skaičiumi, turiniu ir detalumo lygiu. 2009 m. didžiausias rekomendacijų³⁰ skaičius (po 4 rekomendacijas) buvo skirtas Bulgarijai, Graikijai, Latvijai, Lietuvai, Vengrijai, Lenkijai, Rumunijai, po 3 rekomendacijas teko Belgijai, Čekija, Ispanijai, Portugalijai, Prancūzijai, Italijai, Slovakijai, po 2 rekomendacijas – Vokietijai, Airijai, Maltai, Slovėnijai, Jungtinei Karalystei, po 1 rekomendaciją – Estijai, Kipriui, Nyderlandams, Austrijai. Nė vienos rekomendacijos negavo Danija, Liuksemburgas, Suomija ir Švedija. Be to, ne visose NRP išsamiai atsispindi valstybių narių atsakas į EK rekomendacijas ir tinkamas dėmesys specifinio dėmesio reikalaujančioms sritims.

Koordinavimas. Lisabonos strategijos įgyvendinimas skiriasi ES valstybėse narėse: viename iš jų aktyviai vyksta politinio lygmens suinteresuotųjų šalių dalyvavimas ir visuomenės diskusijos, kitose – daugiau užtikrinamas administracinis lygis ir joms trūksta vyriausybų ar nacionalinių ir regioninių parlamentų palaikymo.

Daugelyje ES valstybių narių buvo paskirti Lisabonos strategijos koordinatoriai (angl. „*Ms. / Mr. Lisbon*“), tačiau Lietuvoje nacionalinio koordinatoriaus pareigybė nebuvo patvirtinta teisės aktais. ES valstybės narės yra paskyrusios nacionalinius koordinatorius iš savo šalies ministro pirmininko institucijos (pvz., Austrija, Belgija, Čekija, Estija, Prancūzija, Graikija, Airija, Portugalija, Rumunija, Slovakija, Ispanija) arba mi-

28 Analysis of national sets of indicators used in the National Reform Programmes and Sustainable Development Strategies. *Eurostat* [interaktyvus]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2007, p. 165 [žiūrėta 2010-02-01]. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-07-028/EN/KS-RA-07-028-EN.PDF>.

29 Consultation of European Regions and Cities on a New Strategy for Sustainable Growth. The Lisbon Strategy after 2010. *European Union Committee of the Regions* [interaktyvus]. Bruxelles, 2009, p. 3 [žiūrėta 2010-02-26]. <<http://www.cor.europa.eu/pages/EventTemplate.aspx?view=folder&id=bb54a097-28c8-4025-88cc-b9f8a63caeb7&sm=bb54a097-28c8-4025-88cc-b9f8a63caeb7>>.

30 Tarybos 2009 m. birželio 25 d. rekomendacija 2009/531/EB dėl valstybių narių ir Bendrijos bendrųjų ekonominės politikos gairių atnaujinimo 2009 m. ir dėl valstybių narių užimtumo politikos įgyvendinimo. [2009] OL, L183/1.

nisterijų (pvz., finansų, ekonomikos, užsienio reikalų ministerijų ar kt.). EK³¹ nuomone, atsižvelgiant į ekonomikos krizę, vyriausybių vadovai galėtų aktyviau įsitraukti į Lisabonos strategijos įgyvendinimo koordinavimą. Politinio dėmesio stiprinimas struktūrinėms reformoms yra viena svarbiausių reformų įgyvendinimo prielaidų.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto³² vertinimu, kai kuriose valstybėse narėse gerai veikia konsultavimosi ir informavimo procedūros (Prancūzijos, Ispanijos, Belgijos ir Nyderlandų atstovai yra patenkinti proceso valdymu jų šalyse), tačiau yra ir tokių valstybių narių, kuriose jas reikėtų iš esmės pagerinti.

Įgyvendinimo rezultatų stebėseną. ES valstybių narių metinės NRP įgyvendinimo ataskaitos³³, pateiktos EK, skiriasi savo forma, struktūra, apimtimi ir pateikiamos informacijos apie pasiekimus įgyvendinant Lisabonos strategiją detalumo lygiu.

Daugelyje ES valstybių narių (pvz., Nyderlanduose, Belgijoje, Bulgarijoje, Prancūzijoje) atliekamos reguliarios 14 struktūrinių rodiklių, dėl kurių susitarė ES valstybių narių vyriausybės, ir papildomų struktūrinių rodiklių palyginamosios analizės. Daugelis ES valstybių narių struktūrinius rodiklius buvo išskyrusios dar 2005–2007 m. Lisabonos strategijos ciklo NRP (pvz., Austrija, Vokietija, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Nyderlandai, Slovakija, Slovėnija, Švedija). Prasidėjus naujam ciklui, ES valstybės narės rodiklių sąrašus keitė išplėsdamos juos ar pakeisdamos kitais rodikliais (pvz., Lietuva nebeišskyrė 14 struktūrinių rodiklių, o pasirinko rodiklius savo nuožiūra).

Tik nedaugelis ES valstybių narių (pvz., Nyderlandai) savo NRP įgyvendinimo 2009 m. ataskaitose aiškiai išskyrė gerosios praktikos pavyzdžius.

EK, kasmet vertindama valstybių narių pažangą, kiekvienos valstybės narės pažangą vertina atskirai, valstybėms narėms pateikia rekomendacijas (2009 m. rekomendacijų negavo tik Danija, Liuksemburgas, Suomija ir Švedija), tačiau viešai nepublikuoja visų ES valstybių narių pažangos palyginimų ar jų skirstymo pagal tam tikrus kriterijus.

Vienareikšmiškai įvertinti, kiek ES valstybių narių pasiekimus įgyvendinant Lisabonos strategiją gali veikti nacionalinių reformų programų ar taikomų koordinavimo sistemų specifika, sudėtinga. Dėl skirtingų ES valstybių narių pradinių pozicijų atitinkamai skiriasi ir esami pasiekimai įgyvendinant Lisabonos strategiją tiek užimtumo (2 pav.), tiek išlaidų MTTP (3 pav.) srityse. Nors kai kurios ES valstybės narės viršijo ES užsibrėžtus tikslus, EK³⁴ pripažino, kad kai kurioms ES valstybėms narėms įgyvendinti nustatytus tikslus per nurodytą laikotarpį buvo neįmanoma.

Eurostat³⁵ duomenimis, ES užimtumo lygis nuo 62,20 proc. (2000 m.) pakilo iki 65,9 proc. (2008 m.). Kai kuriose ES valstybėse narėse užimtumo lygis 2008 m. viršijo Lisabonos strategijoje užsibrėžtą siekį (70 proc. iki 2010 m.): Danijoje (78,10 proc.),

31 Non paper on the Lisbon Strategy for Growth and Jobs after 2010. *European Commission* [interaktyvus]. Brussels, 22 November 2008 [žiūrėta 2010-02-27]. <http://www.euromonde2015.eu/IMG/pdf/plis_1.pdf>.

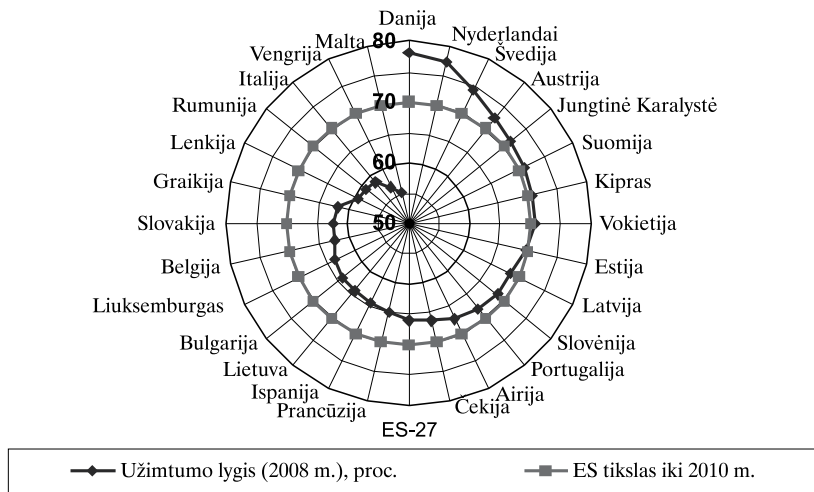
32 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė 2009/C 175/03 dėl veiksmingo atnaujintos Lisabonos strategijos valdymo. [2009] OL, C175/13.

33 Growth and jobs. *European Commission*, *supra* note 27.

34 Commission staff working document SEC(2010)114 final. Lisbon Strategy evaluation document, *supra* note 3.

35 The Statistical Office of the European Communities, *supra* note 2.

Nyderlanduose (77,20 proc.), Švedijoje (74,30 proc.), Austrijoje (72,10 proc.), Jungtinėje Karalystėje (71,50 proc.), Suomijoje (71,10 proc.), Kipre (70,90 proc.), Vokietijoje (70,70 proc.). Lietuva pagal užimtumo lygį, 2008 m. siekusi 64,30 proc., užima 17 vietą tarp 27 ES valstybių narių ir tolsta nuo savo užsibrėžto siekio³⁶ – pasiekti, kad bendras užimtumo lygis iki 2010 m. būtų 68,8 proc.



Šaltinis: The Statistical Office of the European Communities³⁷ [sudaryta autorių]

2 pav. Užimtumo lygis ES (2008), proc.

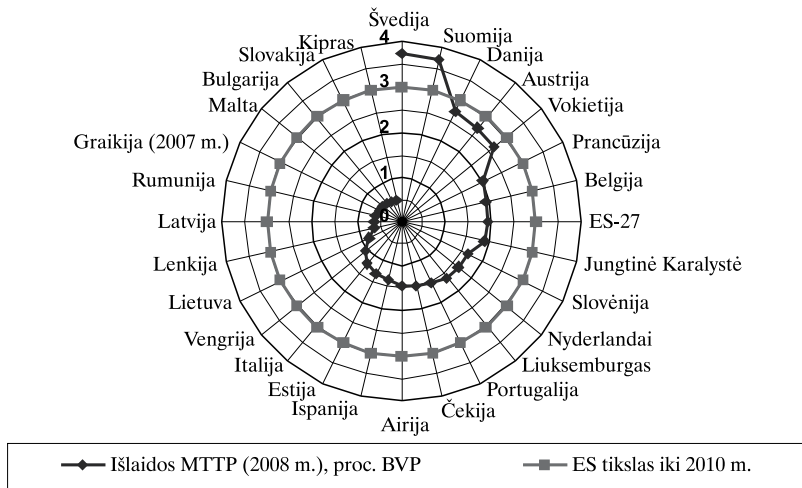
ES Lisabonos strategijos tikslą – iki 2010 m. pasiekti, kad išlaidos į MTTP sudarytų ne mažiau nei 3 proc. BVP, Eurostat³⁸ duomenimis, 2008 m. pralenkė Švedija (3,75 proc. BVP) ir Suomija (3,72 proc. BVP) (3 pav.). Pasaulio ekonomikos forumo³⁹ 2009–2010 m. vertinimu, jos rikiuojasi pasaulio konkurencingiausių valstybių reitingų viršūnėje (Švedija – 4 vieta, Suomija – 6 vieta), o Lietuva užima 53 vietą iš 133 valstybių. ES pagal konkurencingumą pirmauja Švedija (1 vieta), Danija (2 vieta), Suomija (3 vieta), Vokietija (4 vieta), Nyderlandai (5 vieta), o Lietuva užima 22 vietą.

36 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 1 d. nutarimas Nr. 1047 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo 2008–2010 metų programos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 124-4718.

37 The Statistical Office of the European Communities, *supra* note 2.

38 *Ibid.*

39 Schwab, K. The Global Competitiveness Report 2009–2010. *World Economic Forum* [interaktyvus]. Geneva, 2009 [žiūrėta 2010-01-25]. <<http://www.weforum.org/documents/GCR09/index.html>>.



Šaltinis: The Statistical Office of the European Communities⁴⁰ [sudaryta autorių]

3 pav. Išlaidos MTTP (2008 m.), proc. BVP

Eurostat⁴¹ duomenimis, Lietuva, 2008 m. išlaidoms į MTTP skirdama 0,80 proc. BVP, užėmė 19 vietą tarp 27 ES valstybių narių, nors buvo užsibrėžusi siekti⁴², kad išlaidos MTTP 2010 m. sudarytų 2 proc. BVP.

2. Lietuvos patirtis įgyvendinant Lisabonos strategiją

2.1. Koordinavimo sistema Lietuvoje

Institucija, atsakinga už Lisabonos strategijos įgyvendinimo koordinavimą Lietuvoje ir ryšius su ES institucijomis Lisabonos strategijos klausimais, 2005 m. buvo paskirta⁴³ Lietuvos Respublikos ūkio ministerija (toliau – Ūkio ministerija). Ūkio ministerija, kaip koordinuojanti institucija, taip pat yra atsakinga už vieną iš trijų NRP dalių (mikroekonominės politikos) įgyvendinimą, todėl svarstyti⁴⁴, ar užtikrinamas reikiamas tarpinstitucinio pobūdžio koordinavimas.

40 The Statistical Office of the European Communities, *supra* note 2.

41 *Ibid.*

42 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 1 d. nutarimas Nr. 1047 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo 2008–2010 metų programos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 124-4718.

43 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 20 d. nutarimas Nr. 670 „Dėl Lisabonos strategijos įgyvendinimo ir koordinavimo Lietuvoje“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 78-2823.

44 Nakrošis, V.; Barcevičius, E. Europos Sąjungos Lisabonos strategijos įgyvendinimas Lietuvoje: tarp Vilniaus ir Briuselio. *Politologija*. 2007, 47(3): 71–111, p. 98.

2006 m. buvo sukurta NRP įgyvendinimo ir stebėsenos struktūra⁴⁵, kurią sudaro 2 dalys: valstybinė ir visuomeninė. EK⁴⁶ 2006 m. šią struktūrą įvertino kaip naudingą pavyzdį, kuris galėtų būti pritaikytas ir kitose ES valstybėse narėse. Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimo ir stebėsenos struktūros aprašas⁴⁷, parengtas 2005–2007 m. Lisabonos strategijos ciklui, nebuvo atnaujintas prasidėjus 2008–2010 m. Lisabonos strategijos ciklui. NRP įgyvendinimo ir stebėsenos struktūra nebuvo peržiūrėta, todėl šiuo metu nėra iki galo išnaudojamos visos koordinavimo galimybės, o sukurtos struktūros neveikia (pvz., Priežiūros komisija) arba veikia tik iš dalies (pvz., tikslinės darbo grupės).

Valstybinei NRP įgyvendinimo ir stebėsenos daliai priskiriamos darbo grupės, kurių sudėtyje yra ministerijų ir institucijų atstovai. Sudaryta Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos rengimo ir įgyvendinimo priežiūros komisija⁴⁸ (toliau – Priežiūros komisija), kuriai pirmininkauja ūkio ministras. Jos funkcija – prižiūrėti, kaip rengiama ir įgyvendinama Nacionalinė programa, teikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei siūlymus dėl sprendimų priėmimo Lisabonos strategijos klausimais. Priežiūros komisijos sudėtyje esančios ministerijų sekretorių pareigybės buvo panaikintos⁴⁹, o Priežiūros komisijos sudėtis nebuvo atnaujinta, todėl realiai ji neveikia ir nėra koordinavimo instrumentas.

Tarpžinybinės darbo grupės NRP įgyvendinimo ataskaitai rengti ir pasiūlymams dėl jos atnaujinimo Priežiūros komisijai teikti yra sudarytos Ūkio ministerijoje, Finansų ministerijoje, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje. Nors tarpžinybinėse darbo grupėse dalyvaujančioms institucijoms daugiausia atstovauja ministerijų specialistai, kurių galimybės suderinti bendras tarpinstitucines iniciatyvas yra ribotos, šios grupės, ypač veikianti Ūkio ministerijoje⁵⁰, suaktyvino keitimąsi informacija ir konsultavimąsi.

Lietuvos nacionalinio Lisabonos strategijos koordinatoriaus (angl. „*Ms. / Mr. Lisbon*“) pareigybė nebuvo patvirtinta teisės aktais. Finansų ministerija buvo paskirta atsakinga už makroekonominės politikos, Ūkio ministerija – už mikroekonominės politikos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija – už užimtumo politikos priemonių įgyvendi-

45 Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2006 m. birželio 22 d. įsakymas Nr. 4-247 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimo ir stebėsenos“. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 72-2725; 2008, Nr. 64-2435.

46 Implementing the renewed Lisbon strategy for growth and jobs „A year of delivery“. COM (2006)816 final, Part II. *Commission of the European Communities* [interaktyvus]. Brussels, 12.12.2006, p. 88 [žiūrėta 2010-02-05]. <<http://www.ukmin.lt/lisabona/lt/node/22>>.

47 Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2006 m. birželio 22 d. įsakymas Nr. 4-247 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimo ir stebėsenos“. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 72-2725; 2008, Nr. 64-2435.

48 Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. gegužės 8 d. įsakymas Nr. 4-188 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos rengimo ir įgyvendinimo priežiūros komisijos sudarymo“. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 55-2098.

49 Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 26, 39, 31, 31(1), 32, 45 straipsnių pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 29-1139.

50 Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. gegužės 30 d. įsakymas Nr. 4-231 „Dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos tarpžinybinės darbo grupės sudarymo“. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 64-2453.

nimą, o Švietimo ir mokslo ministerija – už atitinkamų priemonių įgyvendinimą pagal kompetenciją. Lietuvai ES Lisabonos koordinatorių susitikimuose atstovauja Ūkio ministerijos atstovai.

Visuomeninei NRP įgyvendinimo ir stebėsenos daliai priskiriamos iš atitinkamos srities mokslo atstovų, socialinių ir ekonominių partnerių, valstybės institucijų sudarytos 4 tikslinės darbo grupės⁵¹:

- 1) makroekonominės politikos grupė;
- 2) mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros bei inovacijų grupė;
- 3) verslo konkurencingumo ir užimtumo skatinimo grupė;
- 4) investicijų į žmoniškąjį kapitalą grupė.

Jų tikslas – stebėti ir vertinti, kaip įgyvendinama ir atnaujinama NRP bei teikti Priežiūros komisijai siūlymus dėl sprendimų priėmimo Lisabonos strategijos įgyvendinimo klausimais, tačiau retai vykstantys posėdžiai verčia abejojti, ar pakankamai išnaudojamas tikslinių darbo grupių potencialas ir kokių realų vaidmenį jos vaidina Lisabonos strategijos įgyvendinimo procese.

Visuomenei informuoti yra skirta specialiai sukurta interneto svetainė⁵², bet ataskaitų, dokumentų gausa ir didelė jų apimtis trukdo visuomenei susidaryti konkretesnį vaizdą apie šios strategijos įgyvendinimą Lietuvoje ir ES. Dėl nepakankamo visuomenės informavimo Lisabonos strategija kartais tapatinama su Lisabonos sutartimi.

2.2. Nacionalinė reformų programa

Lisabonos strategija iki 2005 m. Lietuvoje buvo įgyvendinama netiesiogiai – įgyvendinant Valstybės ilgalaikės raidos strategiją. 2005 m. pabaigoje, atnaujinus ES Lisabonos strategiją, pagal naują valdymo struktūrą ji pradėta įgyvendinti tiesiogiai – kiekvienoje ES valstybėje narėje, taip pat ir Lietuvoje, rengiant specialias Lisabonos strategijos įgyvendinimo programas, ES lygiu vadinamas nacionalinėmis reformų programomis (NRP).

Lietuvoje buvo parengtos dvi NRP, skirtos kiekvienam Lisabonos strategijos ciklui (2005–2007 ir 2008–2010 m.). Jų pavadinimai ir turinys rodo, kad orientuojamasi ne į reformas, o labiau į einamąjį tam tikrų priemonių, jau numatytų kituose dokumentuose, įgyvendinimą. Keičiantis Lisabonos strategijos ciklams, Lietuvoje buvo keičiami nacionaliniai prioritetai ir uždaviniai.

Pirmojoje Lietuvos Nacionalinėje reformų programoje (2005–2007 m.)⁵³ buvo išskirti šie nacionaliniai prioritetai:

51 Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2006 m. birželio 22 d. įsakymas Nr. 4-247 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimo ir stebėsenos“. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 72-2725; 2008, Nr. 64-2435.

52 Lisabonos strategijos įgyvendinimas. *Lietuvos Respublikos ūkio ministerija* [interaktyvus]. Vilnius, 2010 [žiūrėta 2010-02-10]. <<http://www.ukmin.lt/lisabona/>>.

53 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 22 d. nutarimas Nr. 1270 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 139-5019.

- 1) makroekonomikos srityje – išlaikyti spartų ūkio (ekonomikos) augimą, makroekonominį stabilumą ir siekti visateisės narystės Ekonominėje ir pinigų sąjungoje;
- 2) mikroekonomikos srityje – skatinti Lietuvos įmonių konkurencingumą;
- 3) užimtumo politikos srityje – skatinti užimtumą ir investicijas į žmogiškąjį kapitalą.

Lietuva, atsižvelgdama į EK rekomendacijas⁵⁴, 2007 m. buvo patvirtinusi 8 pirmąjį uždavinį⁵⁵:

- 1) Išlaikyti sparčius ir tolygius realiosios konvergencijos tempus ir stabilią makroekonominę aplinką;
- 2) Restruktūrizuoti sveikatos priežiūros įstaigas, siekiant sveikatos apsaugos sistemos efektyvumo ir finansinio stabilumo;
- 3) Įgyvendinti aukštojo mokslo ir studijų reformą – didinti aukštojo mokslo sistemos efektyvumą, aukščiausiosios kvalifikacijos specialistų, atitinkančių visuomenės ir rinkos poreikius, pasiūlą;
- 4) Stiprinti šalies inovacijų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) sistemą, smarkiai didinant viešojo sektoriaus investicijas, skatinant privatų sektorių investuoti į MTEP;
- 5) Skatinti investicijas įgyvendinant naujas skatinimo priemones, gerinti verslo aplinką, didinti šalies investicinį patrauklumą;
- 6) Sukurti ir įdiegti geresnio reglamentavimo sistemą.
- 7) Didinti energijos vartojimo efektyvumą ir energetinį saugumą;
- 8) Didinti darbo vietų efektyvumą, užtikrinant kvalifikuotos darbo jėgos pasiūlos atitiktį paklausai.

Svarbiausių uždavinių įgyvendinimo priemonių įvykdymo terminai apėmė 2007–2013 m., tačiau jie buvo pripažinti netekusiais galios patvirtinus naujo Lisabonos strategijos įgyvendinimo ciklo (2008–2010 m.) programą.

Šiuo metu galiojanti Nacionalinė Lisabonos strategijos įgyvendinimo 2008–2010 metų programa⁵⁶ (toliau – Programa) buvo patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 1 d. nutarimu Nr. 1047. Programą, kurioje išskeltas tikslas – didinti Lietuvos konkurencingumą 2008–2010 m., sudaro 3 dalys (I. Makroekonominės politikos įgyvendinimas, II. Mikroekonominės politikos įgyvendinimas, III. Užimtumo politikos įgyvendinimas), o numatytam tikslui įgyvendinti suformuluota 11 uždavinių, apimančių 24 Integruotas gaires. Lietuva užsibrėžė pasiekti, kad bendras užimtumo lygis iki 2010 m. būtų 68,8 proc., o išlaidos MTTP 2010 m. sudarytų 2 proc. BVP (iš jų 1 proc. viešojo sektoriaus ir 1 proc. privataus sektoriaus).

54 Lisabonos strategijos įgyvendinimas. *Lietuvos Respublikos ūkio ministerija* [interaktyvus]. Vilnius, 2010 [žiūrėta 2010-02-10]. <<http://www.ukmin.lt/lisabona/>>.

55 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 8 d. nutarimas Nr. 854 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 22 d. nutarimo Nr. 1270 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos“ pakeitimo“. *Valstybės žinios*. 2007, Nr. 92-3699.

56 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 1 d. nutarimas Nr. 1047 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo 2008–2010 metų programos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 124-4718.

Programos vieta Lietuvos strateginio planavimo dokumentų sistemoje ir jos santykis su kitais vidutinio laikotarpio strateginiais dokumentais nėra griežtai reglamentuotas. ES Lisabonos strategija – vienas svarbiausių vidutinio laikotarpio strateginio planavimo dokumentų, padedančių derinti ES valstybių narių pastangas siekiant visai ES aktualių tikslų. Lietuvoje yra įgyvendinama daug strateginių dokumentų įvairiais lygiais ir naujos reformų iniciatyvos gali būti ne tik Programos kontekste (pvz., Valstybės ilgalaikės raidos strategija, Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikė strategija, Ilgalaikė mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategija (iki 2015 metų), Lietuvos inovacijų strategija 2010–2020 metams; Investicijų skatinimo 2008–2013 metų programa ir kt.). Nėra aiškaus ryšio tarp Valstybės ilgalaikės raidos strategijos ir kitų strategijų, tarp jų ir Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo 2008–2010 metų programos.

Siūlytinos dvi alternatyvos dėl NRP vietos bendroje strateginio planavimo dokumentų sistemoje:

1) geresnis teisinis reglamentavimas nacionaliu lygiu: griežčiau apibrėžtas NRP ryšys su kitais strateginiais dokumentais, kurių bendras skaičius (viršijantis 200) būtų sumažintas paliekant svarbiausias strategijas (pvz., pagal nustatytus nacionalinius prioritetus), pridedančias prie NRP – kaip pagrindinės strategijos – įgyvendinimo;

2) būsimos ES strategijos nuostatų integravimas į aukščiausio lygio strateginius dokumentus, taip užtikrinant pakankamą politinį dėmesį ir paskatas dėl jų įgyvendinimo.

Šiuo metu Programa nėra NRP, kuria vadovaujantis būtų rengiamos ar papildomos kitos strategijos ar programos, priešingai, – Programa yra kitose strategijose, programose ar ministerijų strateginiuose veiklos planuose numatytų uždavinių ir priemonių rinkinys, nes apima įvairiose strategijose, programose, priemonių planuose jau numatytas einamąsias priemones ar paruošiamuosius darbus ir beveik nenumato naujų reformų.

Lietuvos Programoje numatytos priemonės skiriasi viena nuo kitos pagal detalumo ir ambicingumo lygį, todėl sunku įvertinti, kaip kiekviena iš jų prisideda prie bendro tikslo siekimo. Programoje numatytos 122 priemonės (iš jų 17 – makroekonominės politikos, 75 – mikroekonominės politikos, 30 – užimtumo politikos srityse). Iš jų gausos sudėtinga išskirti prioritetingas iniciatyvas ir reformas, kurios atitiktų Programos, kaip NRP, turinį.

Pastebimi priemonių detalizavimo lygio skirtumai skirtingose Programos dalyse (pvz., Programos III dalyje „Užimtumo politikos įgyvendinimas“ kiekviena priemonė suskirstyta į mažesnes dalis, o I dalies ir II priemonės nėra labiau detalizuojamos). Įvertinus tai, kad užimtumo politikos srities 30 priemonių yra suskirstytos į mažesnes priemones, realus jų skaičius išauga nuo 30 iki 64 priemonių, o atitinkamai bendras Programos priemonių skaičius – nuo 122 iki 146 priemonių. Programos apimtį dar labiau padidina besikarojanti informacija (pvz., Programos priedo lentelėse nurodytos priemonės dubliuoja Programoje esančias priemones – kai kurios priemonės (Nr. 18, 19, 20, 21, 22, 23) Programoje kartojamos po 3 kartus).

Programoje numatytas įgyvendinimo priemones pagal pobūdį galima skirstyti į 4 rūšis:

1) įgyvendinti tam tikras reformas (pvz., aukštojo mokslo ir studijų reforma);

- 2) parengti ir (ar) įgyvendinti tam tikras strategijas (pvz., Vidutinės trukmės laikotarpio infliacijos valdymo strategija, Ekonominės migracijos reguliavimo strategija, Mokymosi visą gyvenimą strategija);
- 3) parengti ir (ar) įgyvendinti tam tikras programas (pvz., Lietuvos konvergencijos programa, Protų susigrąžinimo ir pritraukimo programa, Inovacijų versle 2008–2013 metų programa, Geresnio reglamentavimo programa, Lietuvos miškingumo didinimo programa);
- 4) kito pobūdžio priemonės (pvz., parengti tam tikras galimybių studijas, taikomosius mokslinius tyrimus, metodikas, (investicinius) projektus, teikti finansinę paramą tam tikriems projektams, skatinti tam tikras iniciatyvas, vykdyti tam tikrus darbus ir kt.).

Šiuo metu galiojančioje Lietuvos NRP priemonių skaičius (146) yra mažesnis nei buvo pirmojoje NRP (268), tačiau, EK vertinimu, Lietuva 2008 m. išliko viena iš ES valstybių narių, nurodžiusių EK didžiausią įgyvendinamų priemonių skaičių. ES valstybės narės 2008 m. įgyvendino vidutiniškai po 84 priemones.

Programos įgyvendinimo priemonės finansuojamos iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžete atitinkamoms institucijoms ir įstaigoms, atsakingoms už Programos priemonių įgyvendinimą, patvirtintų bendrųjų asignavimų, ES finansinės paramos lėšų ir kitų teisėtų finansavimo šaltinių. 2007–2013 m. laikotarpiu vertinama, kiek ES struktūrinės paramos kiekviena ES valstybė narė skiria veiklai, atitinkančiai atnaujintos Lisabonos strategijos (ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo) prioritetus. Europos Taryba⁵⁷ yra reglamentavusi, kad Lisabonos strategijos prioritetams turi būti skiriama ne mažiau nei 60 proc. visos ES struktūrinės paramos, tačiau naujoms ES valstybėms narėms (prisijungusioms prie ES vėliau nei 2004 m. gegužės mėn.) šis reikalavimas yra neprivalomas. Lietuva Lisabonos strategijos sritims 2007–2013 m. yra numaciusi skirti apie 54,6 proc. ES struktūrinės paramos lėšų. Metinėje Lietuvos nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos pažangos ataskaitoje⁵⁸ nurodyta, kad prioritetams įgyvendinti Lietuvoje iki 2009 m. liepos 1 d. paskirstyta apie 13 proc. visos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšų. EK duomenimis, Lietuvos 2004–2006 metų bendrajame programavimo dokumente Lisabonos strategijos sritims 2004–2006 m. laikotarpiu buvo skirta apie 48 proc. ES struktūrinės paramos lėšų.

Paprastai NRP rengiama visam 3 metų Lisabonos strategijos ciklui ir iš esmės atnaujinama prasidėjus naujam Lisabonos strategijos ciklui, tačiau ES Taryba⁵⁹, atsižvelgdama į EK rekomendacijas, kasmet rekomenduoja, kad ES valstybės narės imtųsi veiksmų tam tikrose nurodytose srityse. Lietuvoje Programa nėra kasmet peržiūrima, todėl skiriamas nepakankamas dėmesys kasmet Lietuvai pateikiamų Tarybos rekomendacijų

57 Tarybos 2006 m. liepos 11 d. reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, nustatantis bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1260/1999. [2006] OL, L210/25.

58 Metinė Lietuvos nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos pažangos ataskaita. *Lietuvos Respublikos ūkio ministerija* [interaktyvus]. Vilnius, 2009 [žiūrėta 2010-02-10]. <http://ec.europa.eu/growth-handjobs/pdf/nrp2009/lt_nrp_lt.pdf>.

59 Tarybos 2008 m. gegužės 14 d. rekomendacija 2008/399/EB dėl valstybių narių ir Bendrijos bendrųjų ekonominės politikos gairių atnaujinimo 2008 m. ir dėl valstybių narių užimtumo politikos įgyvendinimo. [2008] OL, L139/57.

įgyvendinimui ir nenumatomos papildomos reformos ar priemonės specifinio dėmesio reikalaujančioms sritims. Programos 1 priede pateikiamas veiksmų planas, atsižvelgiant į EK rekomendacijas ir išskirtas specifinio dėmesio reikalaujančias sritis, išliko nepakitęs nuo Programos patvirtinimo prasidėjus naujam Lisabonos strategijos ciklui.

Analizė rodo, kad Lietuvos NRP išsiskiria iš kitų ES valstybių narių NRP dideliu priemonių, besiskiriančių detalumo ir ambicingumo lygiu, skaičiumi, tačiau aiškiu priemonių suskirstymu pagal jų atitiktį uždaviniams ir Integruotoms gairėms. Pateikiamas detalus priemonių sąrašas, tikslūs įgyvendinimo terminai (ketvirčių tikslumu) ir atsakingos institucijos. Numatyti kiekvieno uždavinio vertinimo rodikliai ir siektinos rodiklių reikšmės iki 2010 m., nors neaiškus numatytų priemonių ir uždavinių įgyvendinimo vertinimo rodiklių ryšys, t. y. sudėtinga įvertinti, kokiomis priemonėmis siekiama tam tikrų užsibrėžtų siekių. Taip pat sudėtinga išskirti Lietuvos prioritetus, nes uždaviniai ir priemonės apima visas 24 Integruotas gaires, o EK rekomendacijoms ir specifinio dėmesio reikalaujančioms sritims skiriamas nepakankamas dėmesys.

2.3. Lisabonos strategijos įgyvendinimo rezultatų stebėseną

EK⁶⁰ yra nustačiusi, kad metinės ataskaitos, kuriose valstybės narės pateikia išsamią informaciją apie svarbiausias įgyvendinamas reformas ar priemones, kasmet (iki spalio 15 d.) turi būti pateiktos EK.

Lietuvoje kasmet rengiamos metinės ir ketvirtinės Programos įgyvendinimo ataskaitos. Lietuvos Respublikos Vyriausybei teikiamos ketvirtinės ataskaitos⁶¹ buvo pradėtos rengti nuo 2009 m. pradžios, siekiant sustiprinti Programos įgyvendinimo priežiūrą. Viešai nėra skelbiamos visų ketvirčių ataskaitos, todėl svarstyti jų pridėtinę vertę bendriems Lisabonos strategijos įgyvendinimo rezultatams ir poveikis institucijų administracinei naštai.

Lietuvoje nebuvo standartizuota ataskaitų forma, todėl kiekvienų metų aprašomojo pobūdžio ataskaitos skiriasi savo apimtimi ir struktūra. Iš informacijos gausos sudėtinga išskirti esminius pasiekimus ir nesėkmes įgyvendinant Lisabonos strategiją.

Ataskaitų analizės rezultatai leidžia daryti prielaidą, kad jose trūksta realaus pasiekimų vertinimo, todėl politinis dėmesys koordinuojant Programos įgyvendinimą atsižvelgiant į kasmetinius pasiekimus nėra pakankamas.

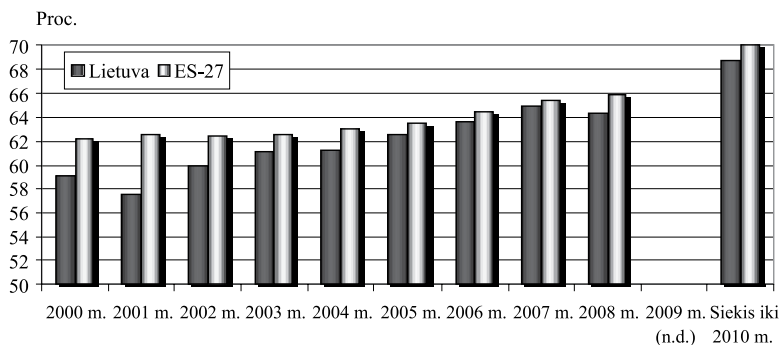
Pagrindinių 14 struktūrinių rodiklių, dėl kurių buvo susitarta visoje ES, neišskyrimas ir jų tendencijų stebėsenos, analizės ir palyginimo su ES nebuvimas sunkina Programos įgyvendinimo stebėseną bei galimybę įvertinti numatytų reformų ar įgyvendinamų priemonių naudą siekiant Lisabonos strategijos tikslų. Programoje numatyti 78 uždavinių įgyvendinimo vertinimo rodikliai (iš jų 12 – makroekonominės politikos, 36 – mikroekonominės politikos, 30 – užimtumo politikos srityse), tačiau iš informaci-

60 Dirbti kartu ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo labui. Tolesni atnaujintos Lisabonos strategijos įgyvendinimo žingsniai. *Europos Bendrijų komisija* [interaktyvus]. Brussels, 2005.05.02, Nr. SEK(2005) 622. [žiūrėta 2010-02-27]. <<http://209.85.135.132/search?q=cache:5-um56r5CRMJ:www.ukmin.lt/lt/strategija/doc/lt.doc>>.

61 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 1 d. nutarimas Nr. 1047 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo 2008–2010 metų programos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 124-4718.

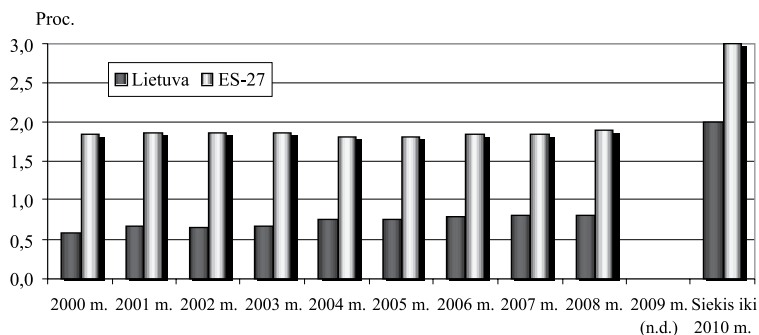
jos Lietuvos ataskaitose gausos sudėtinga išskirti labiausiai nuo užsibrėžtų siekių tolstančias rodiklių tendencijas.

Eurostat⁶² duomenimis, Lietuvoje užimtumo lygis nuo 59,1 proc. (2000 m.) pakilo iki 64,3 proc. (2008 m.) (4 pav.), o išlaidos MTTP per 2000–2008 m. pakilo nuo 0,59 proc. BVP iki 0,80 proc. BVP (5 pav.).



Šaltinis: The Statistical Office of the European Communities⁶³ [sudaryta autorių]

4 pav. Užimtumo lygis (2000–2008 m.), proc.



Šaltinis: The Statistical Office of the European Communities⁶⁴ [sudaryta autorių]

5 pav. Išlaidos MTTP (2000–2008 m.), proc. BVP

62 The Statistical Office of the European Communities, *supra* note 2.

63 *Ibid.*

64 *Ibid.*

3. Pasirengimas būsimai ES strategijai „ES 2020“

3.1. Lisabonos strategija po 2010 m.

Baigiantis dabartiniam Lisabonos (ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo) strategijos ciklui, ES susiduria su uždaviniu parengti būsimą ES strategiją, kuri leistų vystyti naują ekonomikos ir socialinio augimo modelį.

Klausimas dėl Lisabonos strategijos po 2010 m. pradėtas svarstyti dar prasidėjus Lisabonos strategijos 2008–2010 m. ciklui. ES institucijose ir valstybėse narėse diskutuojama dėl Lisabonos strategijos vaidmens, tikslų ir prioritetinių sričių po 2010 m., 3 metų ciklo tinkamumo, įgyvendinimo stebėsenos, bendradarbiavimo užtikrinimo, politinio dėmesio bei visuomenės įtraukimo.

EK pirmininkas J. M. Barroso⁶⁵ nurodė, kad sukūrus tinkamą ES viziją „ES 2020“, būtų sudaryta galimybė panaudoti Europos talentų gebėjimus kuriant socialinės rinkos ekonomiką, kuri taptų skiriamuoju ES gyvenimo bruožu.

EK⁶⁶ 2009 m. lapkričio 24 d. paskelbė viešą konsultacinį dokumentą dėl būsimos ES strategijos iki 2020 m., kol kas vadinamos „ES 2020“, nes dėl tikslaus pavadinimo sprendimas dar nėra priimtas. Dokumente nurodoma, kad ES strategija „ES 2020“ planuojama siekti užtikrinti ekologiškesnį augimą, grindžiamą socialinės įtraukties principais, siekiant 3 tikslų:

- 1) ekonomikos augimą grįsti žiniomis;
- 2) suteikti daugiau galimybių žmonėms įtraukiose visuomenėse;
- 3) kurti konkurencingą, darnią ir ekologišką ekonomiką.

Svarbu ne tik įveikti krizę, bet ir spręsti globalizacijos iššūkius, kurti žinių ir inovacijų Europą. Vis didesnis dėmesys atkreipiamas⁶⁷ į švietimo sistemų (ypač gamtos, tikslųjų ir inžinerijos mokslų) ir švietimo kokybės svarbą siekiant ilgalaikio ekonomikos augimo. Taip pat akcentuojama⁶⁸, kad valstybei nepakanka užtikrinti geriausių gebėjimus turinčią darbo jėgą pasaulyje, jei nebus tinkamos ES politikos užtikrinti pakankamą užimtumo lygį.

Planuojama, kad 2010 m. bus susitarta dėl naujos ES strategijos, po 2010 m. pakeisiančios Lisabonos strategiją, krypties, pagrindinių prioritetų, kiekybinių ES tikslų, valdymo struktūros, naujų Integruotų gairių ir numatyti konkrečioms ES valstybėms narėms skirti kiekybiniai tikslai. Šių tikslų nustatymas turėtų būti grindžiamas ES valstybių narių ir EK dialogu, siekiant atsižvelgti į skirtingas valstybių pradines pozicijas.

65 Barroso, J. M. Political guidelines for the next Commission [interaktyvus]. Brussels, 3 September 2009, p. 15. [žiūrėta 2009-11-10]. <http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/press_20090903_EN.pdf>.

66 Commission working document COM(2009)647 final. Consultation on the future “EU 2020” strategy. *European Commission, supra* note 4.

67 Gros, D.; Roth, F., *supra* note 5.

68 Hofheinz, P. EU 2020: Why Skills are Key for Europe’s Future. *The Lisbon Council Policy Brief* [interaktyvus]. Belgium, 2009, p. 16 [žiūrėta 2010-02-10]. <<http://www.lisboncouncil.net/publication/publication/54-skillseuropesfuture.html>>.

Stebėsenos ir koordinavimo struktūros gali tapti naujos ES strategijos „ES 2020“ sėkmingo įgyvendinimo pagrindu.

3.2. Kokias pamokas išmoko ES įgyvendindama Lisabonos strategiją?

Ne visada galima nustatyti priežastinį reformų pagal Lisabonos strategiją ir ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo rezultatų ryšį, tačiau bendras Lisabonos strategijos poveikis ES ekonomikai ir darbo vietų kūrimui, EK⁶⁹ vertinimu, buvo teigiamas: Lisabonos strategija padėjo pasiekti plataus masto susitarimą dėl būtinų ES reformų. Nustatytos keturios prioritetinės sritys (moksliniai tyrimai ir inovacijos, investicijos į žmones ir darbo rinkų modernizavimas, verslo potencialio atskleidimas ir energetika bei klimato kaita) buvo įtrauktos į visų ES valstybių narių svarbiausių politinių klausimų darbotvarkes. Dėl sutelkto dėmesio pagal Lisabonos strategiją įgyvendinamoms vidutinės trukmės ir ilgalaikėms struktūrinėms reformoms ES 2008 m. buvo lengviau parengti ir įgyvendinti Europos ekonomikos gaivinimo planą⁷⁰.

Nors įgyvendinant Lisabonos strategiją pavyko susitarti dėl ES reformų darbotvarkės, ne visi išipareigojimai tapo realiais veiksmais, o ES valstybių narių pažanga buvo netolygi. Gerų veiklos rezultatų pasiekusios ES valstybės narės (pvz., Švedija, Suomija, Danija, Vokietija) ragino imtis dar radikalesnių reformų, taip dar labiau atitrukdamos nuo mažesnę pažangą padariusių ES valstybių narių. EK teigimu, glaudžiai susijusiuose ūkiuose ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo potencialą galima iki galo išnaudoti tik tuomet, jei visos valstybės narės vykdo reformas tuo pačiu tempu, atsižvelgdamos į poveikį visai ES.

Lisabonos strategijos ir kitų ES strategijų ar priemonių (pvz., Stabilumo ir augimo pakto, Tvaraus vystymosi strategijos ar Socialinės darbotvarkės) ryšiai nebuvo pakankamai tvirti, todėl užuot papildžiusios viena kitą, kai kurios strategijos buvo įgyvendinamos izoliuotai. Nepaisant to, ES struktūrinių fondų lėšos veiksmingai naudojamos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo prioritetams.

Visuomenei informuoti nebuvo parengtas vienas konsoliduotas dokumentas, kurį sudarytų visa informacija apie ES strategijos tikslus, prioritetus, valdymą ir įgyvendinimą.

NRP, parengtos pagal Integruotas gaires, tapo visa apimančiomis ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategijomis, užtikrinančiomis makroekonominės, mikroekonominės ir užimtumo politikos tarpusavio ryšį. Integruotos gairės buvo išsamios, tačiau bendro pobūdžio ir nenustatė prioritetų. S. Deroose'o ir bendraautoriių nuomone⁷¹, Integruotų gairių ribotą efektyvumą lėmė ir tai, kad jos nebuvo privalomos ir nebuvo vertinama, ar valstybės narės jų laikosi.

69 Commission staff working document SEC(2010)114 final. Lisbon Strategy evaluation document. *European Commission, supra* note 3.

70 Communication from the Commission to the European Council COM(2008) 800 final. A European Economic Recovery Plan. *Commission of the European Communities* [interalyvus]. Brussels, 26.11.2008 [žiūrėta 2010-02-27]. <http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/Comm_20081126.pdf>.

71 Deroose, S., *et al. supra* note 6.

Nebuvo aiškiai apibrėžta ES valstybių narių atsakomybė, todėl kai kuriose ES valstybėse narėse net Tarybos rekomendacijos neskatinio politinių sprendimų ar veiksmingų veiksmų tam tikrose srityse. Rekomendacijų formuluotės buvo įvairios: nuo konkrečių nurodymų iki bendro pobūdžio orientacinių gairių.

ES lygmens tikslų buvo pernelyg daug ir nebuvo atsižvelgta į ES valstybių narių pradinę padėtį. Kai kurios ES valstybės narės viršijo iškeltus tikslus (pvz., Švedija, Suomija), o daugumai ES valstybių narių įgyvendinti nustatytus tikslus per nurodytą laikotarpį nepavyko. Daugelyje tyrimų (pvz., Europos centrinio banko⁷², Vokietijos banko⁷³) pateikiamos išvados, kad ES buvo užsibrėžusi per daug tikslų.

EK nuomone, Lisabonos strategijos įgyvendinimas nebuvo sklandus, reformos vyko per lėtai dėl nevienodos atsakomybės ir silpnų valdymo struktūrų. EK teigimu, taikytas partnerystės metodas suaktyvino ES institucijų ir ES valstybių narių bendradarbiavimą, tačiau daugelyje ES valstybių narių regioniniai, vietos ir socialiniai partneriai nebuvo aktyviai įtraukiami į Lisabonos strategijos įgyvendinimo procesą.

W. Drechslerio⁷⁴ teigimu, Lisabonos strategijos ir analogiškų strategijų sėkmingą įgyvendinimą pasiekti padėtų stipri viešojo administravimo sistema, užtikrinanti reikiamus administracinius pajėgumus, kompetenciją ir atsakomybės lygį.

S. Moralo-Foadi⁷⁵ siūlo naudoti hibridinį koordinavimo modelį (angl. „*hard and soft law*“) ES valstybių narių atsakomybei už Lisabonos strategijos įgyvendinimą užtikrinti. Jo teigimu, šiaurės Europos valstybėms priimtina valdymo praktika, kai vadovaujamosi „gerosios praktikos“ pavyzdžiais, likusioje Europos dalyje skatina veikti tik iš dalies.

Regionų komitetas⁷⁶ siūlo naujoje strategijoje daugiau dėmesio skirti teritoriniams skirtumams ir lankstesniam prisitaikymui prie jų.

Portugalijos ekspertai⁷⁷ siūlo nebevertinti ES valstybių narių pažangos pagal vidutinės tam tikrų rodiklių reikšmes pagal BVP, iškreipiančias tikrąją padėtį, o sukurti naują gerovės rodiklį (angl. „*Well-being*“) ar rodiklių rinkinį, pagal kurį naujojoje strategijoje būtų apibrėžtas ir kiekybiškai įvardytas tinkamesnis ir nuoseklesnis ekonomikos augimo

72 Ioannou, D.; Ferdinandusee, M.; Duca, M. L.; Coussens, W. Benchmarking the Lisbon Strategy. Occasional paper series No. (85) (June 2008). *European Central Bank* [interaktyvus]. Frankfurt am Main, 2008 [žiūrėta 2010-02-10]. <<http://www.ecb.int/pub/pdf/scpops/ecbocp85.pdf>>.

73 Sprissler, T. Post Lisbon Agenda. Looking to make Europe fit for the Future. Reports on European Integration. EU Monitor 70. *Deutsche Bank Research* [interaktyvus]. November 11, 2009 [žiūrėta 2010-01-10]. <http://www.dbresearch.com/PROD/DBR_INTERNET_EN-PROD/PROD000000000250332.pdf>.

74 Drechsler, W., *supra* note 7.

75 Moralo-Foadi, S. The Missing Piece of the Lisbon Jigsaw: Is the Open Method of Coordination Effective in Relation to the European Research Area? *European Law Journal*. 2008, 14(5): 635–654.

76 Consultation of European Regions and Cities on a New Strategy for Sustainable Growth. The Lisbon Strategy after 2010. *European Union Committee of the Regions* [interaktyvus]. Bruxelles, 2009, p. 3 [žiūrėta 2010-02-26]. <[http://www.cor.europa.eu/pages/EventTemplate.aspx?view=folder&id=bb54a097-28c8-4025-88cc-b9f8a63caeb7](http://www.cor.europa.eu/pages/EventTemplate.aspx?view=folder&id=bb54a097-28c8-4025-88cc-b9f8a63caeb7&sm=bb54a097-28c8-4025-88cc-b9f8a63caeb7)>.

77 Rodrigues, M. J. On the EU 2020, from Lisbon. On the EU 2020 Strategy: contributions after the Lisbon Agenda experience (2010-01-18). *The Lisbon Agenda Group* [interaktyvus]. Brussels, 2010: 2–29, p. 5 [žiūrėta 2010-02-10]. <http://www.mariajoaorodrigues.eu/files/EU202020_Contributions_100112_Final.pdf>.

tikslas. Pats svarbiausias tikslas – gerovės didėjimas, todėl svarbu vertinti ne patį augimą, o siekiamo augimo kokybę.

D. Groso ir F. Roth'o⁷⁸ nuomone, pagrindinis Lisabonos strategijos po 2010 m. tikslas turėtų būti švietimas. Visų pirma, tai sudaro prielaidas didėti užimtumui, antra – skatina ekonomikos augimą ir, trečia – didina socialinę įtrauktį.

Lietuvos pozicijoje⁷⁹, pateiktoje EK, siūloma naujoje ES strategijoje išlaikyti ir toliau plėtoti du horizontalius tvaraus ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo prioritetus, kartu užtikrinant stipresnę socialinio ir klimato kaitos aspektų integravimą. Lietuva išskiria šias prioritėtines sritis:

1) Siekiant žiniomis grįsto ekonomikos augimo: mokslinių tyrimų ir inovacijų plėtra, švietimas, mokslo ir verslo bendradarbiavimas;

2) Suteikiant žmonėms daugiau galimybių įtraukiose visuomenėse: darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyra, atitinkamos kvalifikacijos darbo jėgos pasiūlos ir paklausos pusiausvyra, socialinės apsaugos sistemos modernizavimas;

3) Kuriant konkurencingą, susietą ir ekologišką ekonomiką: infrastruktūra, visų pirma energetikos tinklų plėtra ir rinkos sukūrimas, verslo aplinkos gerinimas, efektyvesnis energijos ir kitų žaliavų naudojimas didinant produktyvumą.

Nors dar nėra priimtas sprendimas dėl būsimos ES strategijos prioritetų, tačiau kiekviena ES valstybė, atlikdama parengiamuosius darbus dėl koordinavimo sistemų tobulinimo ir įvertindama dešimtmečio patirtį įgyvendinant Lisabonos strategiją, gali pradėti rengtis naujos ES strategijos įgyvendinimui ir integravimui į nacionalines strateginio planavimo dokumentų sistemas.

Išvados

1. Lisabonos strategijos raida ES ir jos įgyvendinimo sistemų ES valstybėse narėse ir Lietuvoje specifika leidžia daryti prielaidą, kad Lisabonos strategijos reformos ES valstybėse narėse buvo įgyvendinamos nevienodu tempu ne tik dėl skirtingų pradinėjų pozicijų ekonomikos bei užimtumo politikos srityse, bet ir skirtingų valdymo (koordinavimo) struktūrų ar nevienodos politinės atsakomybės.

2. Išanalizavus tam tikrus ES valstybių narių Lisabonos strategijos įgyvendinimo koordinavimo ypatumus ir įvertinus Lietuvos patirtį bendrame ES kontekste, galima daryti išvadas, kad:

2.1. Lisabonos strategijos įgyvendinimo koordinavimo sistemos Lietuvoje silpnosios pusės yra: politinio dėmesio stoka koordinuojant ir įgyvendinant Lisabonos strategiją Lietuvoje, neiški NRP vieta nacionalinėje strateginio planavimo dokumentų sistemoje ir jos santykis su kitais vidutinio laikotarpio strateginiais dokumentais; nacio-

78 Gros, D.; Roth, F., *supra* note 5.

79 Lithuania's position on the EU 2020 strategy. *The Ministry of the Economy of the Republic of Lithuania* [interaktyvus]. Vilnius, 14 January 2010 [žiūrėta 2010-01-20]. <<http://www.ukmin.lt/lisabona/UserFiles/File/LT%20Position%20EU%202020.doc>>.

nalinių prioritetų ir pirmučiausių uždavinių kaita bei neaiškus jų išskyrimas NRP; didelis numatytų įgyvendinti priemonių, besiskiriančių detalumo ir ambicingumo lygiu, skaičius, palyginti su kitomis ES valstybėmis narėmis; nepakankama NRP įgyvendinimo rezultatų stebėseną ir politinių sprendimų priėmimas atsižvelgiant į tarpinius įgyvendinimo rezultatus; nepakankamas visų Lietuvos regionų įtraukimas įgyvendinant NRP; mažas visuomenės susidomėjimas ir informuotumo lygis.

2.2. Lisabonos strategijos įgyvendinimo koordinavimo sistemos Lietuvoje stiprios pusės yra: socialinių ir ekonominių partnerių įtraukimas į NRP įgyvendinimo ir stebėsenos struktūrą; aiškus priemonių suskirstymas pagal jų atitiktį uždaviniams ir Integruotoms gairėms; tiksliai apibrėžti priemonių įgyvendinimo terminai (ketvirčių tikslumu) ir paskirtos atsakingos institucijos; nustatyti kiekvieno uždavinio įgyvendinimo vertinimo kiekybiniai rodikliai ir apibrėžti siekiai iki 2010 m.; visuomenei informuoti sukurtas specialus interneto puslapis.

3. Galimos Lisabonos strategijos (vėliau – būsimos ES strategijos „ES 2020“) įgyvendinimo koordinavimo tobulinimo kryptys Lietuvoje:

3.1. geresnis teisinis reglamentavimas nacionaliu lygiu ir griežtai apibrėžtas ryšys su kitais strateginiais dokumentais arba ES strategijos „ES 2020“ nuostatų integravimas į Lietuvos strateginio planavimo sistemos aukščiausio lygio strateginius dokumentus;

3.2. didesnis politinis dėmesys ilgalaikių ES strateginių dokumentų įgyvendinimui Lietuvoje ir sustiprintas koordinavimas;

3.3. griežtai įvardyti nacionaliniai prioritetai, laukiami rezultatai ir apibrėžti įgyvendinimo pasiekimų vertinimo rodikliai;

3.4. tinkamas atsakas į kasmet pateikiamas Europos Komisijos rekomendacijas⁸⁰ Lietuvai (makroekonominis stabilumas, išorės konkurencingumas, MTTP ir inovacijos, darbo rinkos poreikius atitinkanti švietimo sistema ir mokymasis visą gyvenimą) ir laiku panaudotos priemonės EK įvardytose specifinio dėmesio reikalaujančiose srityse Lietuvoje (geresnis reglamentavimas, vidinis darbo jėgos mobilumas, galimybė naudotis vaikų priežiūros paslaugomis, sveikatos ir saugumo sąlygų gerinimas);

3.5. tolygus reformų ir įgyvendinamų priemonių pasiskirstymas ne tik didžiuosiuose, bet visuose Lietuvos regionuose;

3.6. aiški ir veiksminga įgyvendinimo rezultatų stebėsenos sistema, kuria vadovaujantis laiku būtų priimami reikalingi politiniai sprendimai pastebėjus laukiamų rezultatų vertinimo rodiklių blogėjimo tendencijų;

3.7. aktyvesnis visuomenės, socialinių ir ekonominių partnerių dalyvavimas nacionalinių prioritetų nustatymo ir įgyvendinimo procese;

3.8. geresnis visuomenės informavimas ir aiški informacija ne tik apie Lietuvos pasiekimus, bet ir esamą šalies poziciją lyginant su kitomis ES valstybėmis narėmis.

80 Tarybos 2009 m. birželio 25 d. rekomendacija 2009/531/EB dėl valstybių narių ir Bendrijos bendrųjų ekonominės politikos gairių atnaujinimo 2009 m. ir dėl valstybių narių užimtumo politikos įgyvendinimo. [2009] OL, L183/1.

Literatūra

- Analysis of national sets of indicators used in the National Reform Programmes and Sustainable Development Strategies. *Eurostat* [interaktyvus]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2007 [žiūrėta 2010-02-01]. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFF-PUB/KS-RA-07-028/EN/KS-RA-07-028-EN.PDF>.
- Barroso, J. M. Political guidelines for the next Commission [interaktyvus]. Brussels, 3 September 2009 [žiūrėta 2009-11-10]. <http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/press_20090903_EN.pdf>.
- Briuselio Europos Vadovų Tarybos (2005 m. kovo 22-23 d.) pirmininkaujančios valstybės narės išvados 7619/1/05 [interaktyvus]. Briuselis, 2005 m. kovo 23 d. [žiūrėta 2009-12-01]. <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/LT/ec/84355.pdf>.
- Commission staff working document SEC(2010)114 final. Lisbon Strategy evaluation document. *European Commission* [interaktyvus]. Brussels, 2010-02-02 [žiūrėta 2010-02-09]. <http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/lisbon_strategy_evaluation_en.pdf>.
- Commission working document COM(2009)647 final. Consultation on the future “EU 2020” strategy. *European Commission* [interaktyvus]. Brussels, 2009-11-24 [žiūrėta 2010-01-15]. <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/eu2020_en.pdf>.
- Communication from the Commission to the European Council COM(2008) 800 final. A European Economic Recovery Plan. *Commission of the European Communities* [interaktyvus]. Brussels, 26.11.2008. [žiūrėta 2010-02-27]. <http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/Comm_20081126.pdf>.
- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions COM(2007) 804 final. Proposal for a Community Lisbon Programme 2008–2010. *Commission of the European Communities* [interaktyvus]. Brussels, 2007 [žiūrėta 2010-01-20]. <http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs/pdf/european-dimension-200712-annual-progress-report/200712-annual-report-community-programme_en.pdf>.
- Communication from the Commission to the spring European Council COM(2007) 803 final, Part V. Integrated guidelines for growth and jobs (2008–2010). *Commission of the European Communities* [interaktyvus]. Brussels, 11.12.2007 [žiūrėta 2010-02-05]. <http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs/pdf/european-dimension-200712-annual-progress-report/200712-annual-report-integrated-guidelines_en.pdf>.
- Communication to the spring European Council from President Barroso in agreement with Vice-President Verheugen COM(2005) 24. Working together for growth and jobs. A new start for the Lisbon Strategy. *Commission of the European Communities* [interaktyvus]. Brussels, 2005 [žiūrėta 2010-01-20]. <http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs/pdf/COM2005_024_en.pdf>.
- Communication to the spring European Council. Working together for growth and jobs. Integrated guidelines for growth and jobs (2005–2008). *European Commission* [interaktyvus]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2005 [žiūrėta 2010-02-05]. <http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs/pdf/integrated_guidelines_en.pdf>.
- Consultation of European Regions and Cities on a New Strategy for Sustainable Growth. The

- Lisbon Strategy after 2010. *European Union Committee of the Regions* [interaktyvus]. Bruxelles, 2009 [žiūrėta 2010-02-26]. <<http://www.cor.europa.eu/pages/EventTemplate.aspx?view=folder&id=bb54a097-28c8-4025-88cc-b9f8a63caeb7&sm=bb54a097-28c8-4025-88cc-b9f8a63caeb7>>.
- Deroose, S., et al. The Broad Economic Policy Guidelines: Before and After the Re-launch of the Lisbon Strategy. *Journal of Common Market Studies*. 2008, 46(4): 827–848.
- Dirbti kartu ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo labui. Tolesni atnaujintos Lisabonos strategijos įgyvendinimo žingsniai. *Europos Bendrijų komisija* [interaktyvus]. Brussels, 2005-05-02, Nr. SEK(2005) 622 [žiūrėta 2010-02-27]. <<http://209.85.135.132/search?q=cache:5-um56r5CRMJ:www.ukmin.lt/lt/strategija/doc/lt.doc>>.
- Drechsler, W. Towards a Neo-Weberian European Union? Lisbon Agenda and Public Administration. *Halduskultuur*. 2009, 10: 6–21.
- Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė 2009/C 175/03 dėl veiksmingo atnaujintos Lisabonos strategijos valdymo. [2009] OL, C175/13.
- Gros, D.; Roth, F. The Post-2010 Lisbon Process: The Key Role of Education in Employment and Competitiveness. CEPS Working Document No. 308/December 2008. *Centre for European Policy Studies* [interaktyvus]. Brussels, 18 December 2008 [žiūrėta 2010-02-10]. <<http://shop.ceps.be/node/1591>>.
- Growth and jobs. *European Commission* [interaktyvus]. Brussels, 2010 [žiūrėta 2010-02-22]. <http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs/national-dimension/index_en.htm#a>.
- Hofheinz, P. EU 2020: Why Skills are Key for Europe's Future. *The Lisbon Council Policy Brief* [interaktyvus]. Belgium, 2009 [žiūrėta 2010-02-10]. <<http://www.lisboncouncil.net/publication/publication/54-skillseuropesfuture.html>>.
- Implementing the renewed Lisbon strategy for growth and jobs “A year of delivery”. COM (2006)816 final, Part II. *Commission of the European Communities* [interaktyvus]. Brussels, 12.12. 2006 [žiūrėta 2010-02-05]. <<http://www.ukmin.lt/lisabona/lt/node/22>>.
- Ioannou, D.; Ferdinandusee, M.; Duca, M. L.; Coussens, W. Benchmarking the Lisbon Strategy. Occasional paper series No. (85) (June 2008). *European Central Bank* [interaktyvus]. Frankfurt am Main, 2008 [žiūrėta 2010-02-10]. <<http://www.ecb.int/pub/pdf/scpops/ecbocp85.pdf>>.
- Kok, W. Facing the Challenge. The Lisbon Strategy for Growth and Employment. *European Commission* [interaktyvus]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2004 [žiūrėta 2010-02-10]. <http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/kok_report_en.pdf>.
- Komisijos komunikatas Europos Vadovų Tarybai COM(2007) 803–I DALIS. Strateginė atnaujintos Lisabonos strategijos ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui ataskaita. Naujo ciklo pradžia (2008–2010 m.). Pokyčių tempo palaikymas [interaktyvus]. Briuselis, 2007 m. gruodžio 11 d. [žiūrėta 2010-02-05]. <http://www.ukmin.lt/lisabona/UserFiles/File/200712-annual-report_lt.pdf>.
- Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2006 m. birželio 22 d. įsakymas Nr. 4-247 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimo ir stebėsenos“. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 72-2725; 2008, Nr. 64-2435.
- Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. gegužės 30 d. įsakymas Nr. 4-231 „Dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos tarpžinybinės darbo grupės sudarymo“. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 64-2453.
- Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. gegužės 8 d. įsakymas Nr. 4-188 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos rengimo ir įgyvendinimo priežiūros komisijos sudarymo“. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 55-2098.

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 20 d. nutarimas Nr. 670 „Dėl Lisabonos strategijos įgyvendinimo ir koordinavimo Lietuvoje“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 78-2823.
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 22 d. nutarimas Nr. 1270 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 139-5019.
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 8 d. nutarimas Nr. 854 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 22 d. nutarimo Nr. 1270 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos“ pakeitimo“. *Valstybės žinios*. 2007, Nr. 92-3699.
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 1 d. nutarimas Nr. 1047 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo 2008–2010 metų programos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 124-4718.
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 26, 39, 31, 31(1), 32, 45 straipsnių pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 29-1139.
- Lisabonos strategijos įgyvendinimas. *Lietuvos Respublikos ūkio ministerija* [interaktyvus]. Vilnius, 2010 [žiūrėta 2010-02-10]. <<http://www.ukmin.lt/lisabona/>>.
- Lithuania's position on the EU 2020 strategy. *The Ministry of the Economy of the Republic of Lithuania* [interaktyvus]. Vilnius, 14 January 2010 [žiūrėta 2010-01-20]. <<http://www.ukmin.lt/lisabona/UserFiles/File/LT%20Position%20EU%202020.doc>>.
- Metinė Lietuvos nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos pažangos ataskaita. *Lietuvos Respublikos ūkio ministerija* [interaktyvus]. Vilnius, 2009 [žiūrėta 2010-02-10]. <http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/nrp2009/lt_nrp_lt.pdf>.
- Mettler, A. Innovating Indicators for EU 2020: Choosing the Right Targets for EU 2020. *The Lisbon Council e-brief* [interaktyvus]. 2009 (4) [žiūrėta 2010-02-09]. <<http://www.lisboncouncil.net/publication/publication/55-innovatingindicators.html>>.
- Moralo-Foadi, S. The Missing Piece of the Lisbon Jigsaw: Is the Open Method of Coordination Effective in Relation to the European Research Area? *European Law Journal*. 2008, 14(5).
- Nakrošis, V.; Barcevičius, E. Europos Sąjungos Lisabonos strategijos įgyvendinimas Lietuvoje: tarp Vilniaus ir Briuselio. *Politologija*. 2007, 47(3).
- Nakrošis, V.; Vilpišauskas, R. Kodėl neveiksmingas Europos Sąjungos atvirasis koordinavimo metodas: silpnas iš prigimties ar dėl netinkamo taikymo Lietuvoje? *Politologija*. 2007, 47(3).
- Non paper on the Lisbon Strategy for Growth and Jobs after 2010. *European Commission* [interaktyvus]. Brussels, 22 November 2008 [žiūrėta 2010-02-27]. <http://www.euro-monde2015.eu/IMG/pdf/plis_1.pdf>.
- Presidency Conclusions of the Brussels European Council 4652/1/08 (13/14 March 2008) [interaktyvus]. Brussels, 20 May 2008 [žiūrėta 2010-02-10]. <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/99410.pdf>.
- Presidency Conclusions. Lisbon European Council 23 and 24 March 2000 [interaktyvus]. Lisbon, 2000 [žiūrėta 2010-01-25]. <http://consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00100-r1.en0.htm>.
- Rodrigues, M. J. On the EU 2020, from Lisbon. On the EU 2020 Strategy: contributions after the Lisbons Agenda experience (2010-01-18). *The Lisbon Agenda Group* [interaktyvus]. Brussels, 2010: 2–29 [žiūrėta 2010-02-10]. <<http://www.mariajoaorodrigues>.

- eu/files/EU202020_Contributions_100112_Final.pdf>.
- Schwab, K. The Global Competitiveness Report 2009–2010. *World Economic Forum* [interaktyvus]. Geneva, 2009 [žiūrėta 2010-01-25]. <<http://www.weforum.org/documents/GCR09/index.html>>.
- Sprissler, T. Post Lisbon Agenda. Looking to make Europe fit for the Future. Reports on European Integration. EU Monitor 70. *Deutsche Bank Research* [interaktyvus]. November 11, 2009 [žiūrėta 2010-01-10]. <http://www.dbresearch.com/PROD/DBR_INTERNET_EN-PROD/PROD000000000250332.pdf>.
- Tarybos 2006 m. liepos 11 d. reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, nustatantis bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1260/1999. [2006] OL, L210/25.
- Tarybos 2008 m. gegužės 14 d. rekomendacija 2008/390/EB dėl valstybių narių ir Bendrijos bendrųjų ekonominės politikos gairių (2008–2010). [2008] OL, L137/13.
- Tarybos 2008 m. gegužės 14 d. rekomendacija 2008/399/EB dėl valstybių narių ir Bendrijos bendrųjų ekonominės politikos gairių atnaujinimo 2008 m. ir dėl valstybių narių užimtumo politikos įgyvendinimo. [2008] OL, L139/57.
- Tarybos 2008 m. liepos 15 d. sprendimas 2008/618/EB dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių. [2008] OL, L198/47.
- Tarybos 2009 m. birželio 25 d. rekomendacija 2009/531/EB dėl valstybių narių ir Bendrijos bendrųjų ekonominės politikos gairių atnaujinimo 2009 m. ir dėl valstybių narių užimtumo politikos įgyvendinimo. [2009] OL, L183/1.
- Taylor, P. Is It Time for E.U. to Forget About Lisbon, or to Tray Again? *The New York Times* [interaktyvus]. 26 January 2010 [žiūrėta 2010-02-10]. <<http://www.nytimes.com/2010/01/26/business/global/26inside.html>>.
- The Statistical Office of the European Communities [interaktyvus]. 2010 [žiūrėta 2010-02-09]. <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>>.

PREPARATION FOR THE EUROPEAN UNION STRATEGY “EU 2020”: LITHUANIA’S EXPERIENCE

Audronė Balkytė

Office of the Prime Minister of the Republic of Lithuania

Manuela Tvaronavičienė

The General Jonas Žemaitis Military Academy of Lithuania

Summary. *The Lisbon Strategy, launched in 2000 set a strategic objective to make the European Union (EU) “the most competitive and dynamic knowledge-based economy in the world by 2010, capable of sustainable economic growth with more and better jobs and greater social cohesion”.*⁸¹ *The Lisbon Strategy is one of the most important EU strategies addressing*

81 Presidency Conclusions. Lisbon European Council 23 and 24 March 2000, *supra* note 1.

economic growth and jobs. Two key quantitative targets established by the Lisbon Strategy in 2000 and to be attained by 2010 are first, to achieve that 3% of the gross domestic product (GDP) should be invested in research and development (R&D) and second, to ensure that employment rate reaches 70%. EU-27 employment rate stood at 65.9% and R&D expenditure reached 1.9% of GDP in 2008.⁸² The objectives are unlikely to be reached by 2010, however, according to the European Commission⁸³, the Lisbon Strategy has made a positive impact on the job creation in the EU and on the EU economy overall.

From 2000, when the Lisbon strategy was launched until 2010, the EU has increased from 15 Member States to 27 Member States. The Lisbon Strategy will come to its end when the impact of the global financial and economic crisis is still felt in Europe and other parts of the world. In 2010, the Lisbon Strategy should be replaced by the new EU strategy “EU 2020”.

This study identifies the reasons, which hindered the delivery of the Lisbon Strategy objectives. Such analysis will provide some guidance on how to prepare for the implementation of the new strategy “EU 2020”.

It is difficult to assess the direct impact on economic growth and employment of the Lisbon Strategy in the EU in each of the EU member states. Nevertheless, a comprehensive analysis of the different experiences of the Lisbon Strategy implementation in the EU member states plays an important role while preparing for the implementation of the new EU strategy “EU 2020”. The attainment of the objectives set out by the Lisbon Strategy vary among the EU member states because of the different starting positions of the economy and employment, and distinctive National Reform Programmes and coordination systems. The goal of this article is to critically assess the coordination of the Lisbon Strategy implementation process in Lithuania.

First, the article analyses the Lisbon Strategy implementation process in Lithuania and in some EU member states. Second, the authors offer proposals to improve the coordination of the Lisbon Strategy (hereinafter referred to as the new EU strategy “EU 2020”) implementation in Lithuania.

Keywords: *the Lisbon Strategy, EU strategy “EU 2020”, economic growth, employment, National Reform Programmes, coordination.*

Audronė Balkytė, Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnybos Strateginio koordinavimo departamento Strateginės analizės ir ilgalaikio planavimo skyriaus patarėja. Mokslinių tyrimų kryptys: ekonomikos augimas, konkurencingumas, inovacijos.

Audronė Balkytė, Office of the Prime Minister of the Republic of Lithuania, Strategic Coordination Department, Adviser to the Strategic Analysis and Long-Term Planning Unit. Research interests: economic growth, competitiveness, innovation.

82 The Statistical Office of the European Communities, *supra* note 2.

83 Commission staff working document SEC(2010)114 final. Lisbon Strategy evaluation document, *supra* note 3.

Manuela Tvaronavičienė, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos Vadybos katedros ir Vilniaus Gedimino technikos universiteto Verslo vadybos fakulteto Įmonių ekonomikos ir vadybos katedros profesorė. Mokslinių tyrimų kryptys: tiesioginės užsienio investicijos, ekonominis augimas, inovacijos.

Manuela Tvaronavičienė, The General Jonas Žemaitis Military Academy of Lithuania, Department of Management, Vilnius Gediminas Technical University, Faculty of Business Management, Department of Economics and Management of Enterprises, professor. Research interests: foreign direct investment, economic growth, innovation.